

Ярошевська О.В.доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Національного авіаційного університету**Карась Д.В.**здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
Національного авіаційного університету**Кушнір А.С.**здобувач вищої освіти освітнього ступеня «Магістр»
Національного авіаційного університету**Yaroshevskia Oksana, Karas Daryna, Kushnir Andrii**
National Aviation University**КРЕДИТИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ ТА ЛОМБАРДУ:
ПОРІВНЯЛЬНА ОЦІНКА МЕХАНІЗМІВ****LOANS FROM A BANKING INSTITUTION AND A PAWNSHOP:
A COMPARATIVE ASSESSMENT OF MECHANISMS**

У статті встановлено, що кредити банківських установ і ломбардів мають однаковий економічний зміст, проте інституціональний статус банківської установи і ломбарду різняться. Вони відносяться до фінансових установ, але банк є фінансовим посередником, а ломбард – ні. Проведено порівняльну характеристику кредитів банків і ломбардів, виявлено їх спільні і відмінні риси. До спільних ознак віднесено виконання функцій кредитодавця відповідно до укладених договорів, структура активів, представлена доходними статтями. Узагальнено диференціальні відмінності між банківськими установами і ломбардами, які зводяться до такого: структура пасивів, рівень ставок за кредитами, коло клієнтів, формування резервів під кредитні ризики, їх рівень, складність системи кредитного контролю, предметно-речовий стан застави, максимальний розмір кредиту. Розроблено рекомендації з удосконалення кредитної діяльності банківських установ і ломбардів.

Ключові слова: кредити, банківська установа, ломбард, порівняльна оцінка, механізми.

The article establishes that loans from banking institutions and pawnshops have the same economic meaning, represented by a two-way form of movement of loan capital based on the principles of payment and reciprocity, which is based on trust in the borrower, confirmed by additional sources of securing loan repayment. It is shown that the institutional status of a banking institution and a pawnshop differs. They belong to financial institutions, but a bank is a financial intermediary, while a pawnshop is not. A comparative characterization of loans from banks and pawnshops was conducted, their common and distinctive features were revealed. Common features include the performance of creditor functions in accordance with concluded contracts, the structure of assets, represented by income items. Differential differences are summarized, which boil down to the following: banking institutions issue loans at the expense of attracted deposits, therefore the specific weight of equity capital in the liabilities of their balance sheet is low, and the main share of it falls on customers' funds. Interest rates on loans issued by pawnshops are higher compared to banking institutions, and the process of setting the rate on bank loans is much more complicated. Banking institutions serve a wider range of clients, represented by legal entities and individuals, while pawnshops serve mainly individuals. If banking institutions issue loans of different durations, then pawnshops concentrate on issuing short-term property-secured loans. A pawnshop, unlike a banking institution, does not form reserves for credit risks. Banks, unlike pawnshops, have a higher level of credit risk and a more complex system of credit control. The subject-matter condition of collateral for banking institutions is not limited, the collateral for pawnshop loans is mainly products made of precious metals and precious stones. The maximum amount of the loan of the pawnshop is limited by the value of the subject of the institution, and for the banking institution - by the amount of credit risks and the requirements for compliance with mandatory economic standards. Recommendations for improving the credit activity of banking institutions and pawnshops have been developed.

Key words: loans, banking institution, pawn shop, comparative assessment, mechanisms.

Постановка проблеми. Кредитування є одним із основних видів діяльності фінансово-кредитних установ. Воно є процесом надання і погашення кредитів, які виконують найважливіші соціально-економічні функції, покриваючи потреби населення і суб'єктів господарювання у споживчому і виробничому капіталі, фінансуючи касові розриви і тимчасову відсутність у них коштів. Радикальні економічні перетворення, які відбуваються в країні, спонукають до переосмислення змісту кредиту. Адже він є невід'ємним елементом ринкового господарства, безпосередньо впливає на процеси розширеного відтворення як на мікрорівні, так і на рівні окремого підприємства та домогосподарства.

Основним суб'єктом, який здійснює кредитування фізичних і юридичних осіб, є банківські установи. Але кредитні послуги не є їх монополією, їх надають також небанківські установи, серед яких – кредитні спілки і ломбарди. Діяльність останніх зосереджується на споживчому кредитуванні, оскільки кредит є важливим фактором підвищення життєвого рівня населення, зокрема, як один з факторів підвищення ефективності праці [1, с. 87].

В умовах економічних криз, які супроводжуються високим рівнем безробіття та зuboжінням населення, обсяги банківського кредитування скорочуються, а доступ до споживчих кредитів обмежується. Тому створюється підґрунтя для поширення діяльності ломбардів. Фізичні особи звертаються за послугами ломбардів іноді інтуїтивно, не розуміючи глибоких принципів їх роботи, через низький рівень фінансової грамотності. Потреби гармонійного розвитку банківських і небанківських кредитних інститутів потребують виділення їх загальних і специфічних сторін діяльності, особливостей укладання договорів кредитування тощо, що обумовлює актуальність теми статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання кредитної діяльності банківських установ і ломбардів знаходиться у центрі уваги багатьох учених. Докладний аналіз сутності кредитного процесу комерційного банку розглянуто Івіною І.В. [1, с. 86], а ломбарду – Герасимович А.М., Герасимович І.А., Морозовою-Герасимович Н.А. [2, с. 49]. Калівошко О.М. надано характеристики видів застави за кредитами ломбардів як одного з інститутів інфраструктури фінансово-кредитного ринку [3, с. 158]. Бондаренко Н.М., Сітенко В.О. розглядає процес надання кредиту ломбардом скрізь призму проведення оцінки кредитоспроможності позичальника [4, с. 8]. Ця проблема є актуальною і для банківських установ, тому Зверук Л.А., Лисенко Т.С., оцінюючи заходи

кредитної політики, акцентує увагу на необхідності дотримання вимог Національного банку України при оцінці кредитоспроможності юридичних осіб та розробці власних методик оцінки, удосконаленні механізмів розробки та реалізації кредитних договорів відповідно до видів позик, активному проведенні процентної політики для мотивації позичальника [5, с. 355]. Чопко Г. акцентує увагу на тому, що діяльність ломбардів є найменш врегульованою серед усіх учасників фінансового ринку України [6, с. 356]. Зокрема це пов'язано з відсутністю спеціального законодавства, а саме тривалою невдалою епопеєю з прийняттям проекту Закону України “Про ломбарди і ломбардну діяльність”. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід наголосити на недостатньому паралельному дослідженні механізмів надання кредитів банківськими установами і ломбардами для потреб їх удосконалення.

Мета статті – уточнення економічної сутності кредитів банківської установи та ломбарду, проведення порівняльної оцінки їх механізмів для визначення напрямків удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін “кредит” походить від латинського слова *creditum* – позика, борг, а також від *credere*, що означає довіряти. Передумовою виникнення кредиту і основою кредитних відносин є довіра. Але кредиту також притаманний ризик несвоєчасного чи неповного повернення коштів, що потребує існування додаткового забезпечення зворотності кредитів, у т.ч. шляхом видачі гарантій і надання застави.

З економічної точки зору кредит є формою руху позикового капіталу на принципах платності і зворотності. На відміну від фінансів, кредиту притаманний двосторонній рух вартості. У ринковій економіці кредит виконує важливі функції, серед яких – комунікаційна, інформаційна (посилення взаємозв'язку між усіма учасниками кредитного процесу та підвищення рівня інформаційної безпеки); аналітична та контрольна (можливість швидкого реагування на негативні зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі), організаційна (нормативно-інституційне забезпечення процесу кредитування).

З правової точки зору, відповідно до Закону України “Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг” фінансовий кредит – кошти, які надаються у позику юридичній або фізичній особі на визначений строк та під процент [7]. Цей же Закон відносить до фінансових установ банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичу-

вального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги [8]. Банківська діяльність – залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб. Банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Стаття 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначає перелік кредитних операцій, до них відносять: здійснення операцій на ринках капіталу від свого імені; надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг); лізинг.

Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами [9] надає визначення ломбарду як фінансовій установі, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк і під процент та надання супутніх послуг ломбарду. Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг ідентифікує ломбард як небанківську фінансову установу, яка на підставі ліцензії на надання коштів у позику, у тому числі і на умовах фінансового кредиту, здійснює діяльність з надання кредитів виключно під заставу майна, яке має бути передане на зберігання до ломбарду (крім нерухомого майна і транспортних засобів) тощо [10]. Спільним у визначеннях є акцент на видачу фінансового кредиту. Утім, перше положення визначає джерела видачі кредиту – власні і залучені, друге положення – обмежує перелік майна, яке може бути передане на зберігання до ломбарду нерухомим майном і транспортними засобами.

Надання кредитів банківськими установами і ломбардами здійснюється на договірній основі відповідно до кредитних і фінансових договорів (договір позики, договір кредиту) відповідно до норм Цивільного кодексу України (ЦК). За договором позики одна сторона (позикодавець) передає у власність другій стороні (позичальникові) грошові кошти або інші речі, визначені родовими ознаками, а позичальник зобов'язується повернути позикодавцеві таку саму суму грошових коштів (суму позики) або таку саму кількість речей того ж роду та такої ж якості (ст. 1046 ЦК України) [11]. Згідно зі ст. 1054 ЦК України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. Ломбард, як правило надає фінансові кредити на підставі договору фінансового кредиту, однак в ЦК України вид такого договору не передбачено. Утім, критична оцінка його норм в частині правової природи і змісту договору, дозволила встановити, що однією з суттєвих умов договору фінансового кредиту є укладення його в письмовій формі (ст. 1055 ЦК України). За своїм змістом договір про надання фінансового кредиту ломбардом повинен містити: назву, місцезнаходження та реквізити – для ломбарду, прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи, дані паспорта (номер, серія, дата видачі, орган, що видав) або іншого документа, що посвідчує особу, та дані про місце проживання – для фізичних осіб; предмет договору; права та обов'язки сторін; суму фінансового кредиту; дату надання фінансового кредиту; строк користування фінансовим кредитом; дату повернення фінансового кредиту; відповідальність сторін; підстави для пролонгації, припинення дії та розірвання договору; підписи сторін.

Порівняльну характеристику кредитів банків і ломбардів наведено у табл. 1.

Спільними ознаками банківських установ та ломбардів є віднесення їх до фінансових установ, виконання функцій кредитодавця відповідно до укладених договорів, структура активів, представлена доходними статтями. Але відмінності є більш істотними. Банківські установи є фінансовими посередниками, оскільки видають кредити за рахунок залучених депозитів, тому питома вага власного капіталу в пасиві їх балансу є низькою, а основна його частка припадає на кошти клієнтів. Ломбарди не є фінансовими посередниками, власник видає кредити під заставу майна за рахунок власних коштів, що підтверджує основна

Таблиця 1

Порівняльна характеристика кредитів банків і ломбардів

Ознака	Банківська установа	Ломбард
Тип установи	Фінансова установа	
Віднесення до фінансових посередників	Так	Ні
Підстава для надання кредиту	Кредитний договір	Договір позики, кредиту
Сторона в договорі	Кредитодавець	
Позичальники	Юридичні, фізичні особи	Фізичні особи
Термін кредиту	Довго-, середньо-, короткострокові	Короткострокові
Рівень процентних ставок	Нижчі	Вищі
Характеристика застави за кредитом	Майно, майнові права, цінні папери, гарантії, поручництво	Майно, в основному виробі з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння
Обмеження на склад застави	Відсутнє	Нерухомість та транспортні засоби
Максимальний розмір кредиту	Обмежується величиною ризиків і вимогами дотримання обов'язкових економічних нормативів	Обмежується вартістю предмета закладу
Рівень кредитного ризику	Вищий	Нижчий
Моделі оцінки кредитоспроможності позичальника	Дискримінанті	Скорингові
Основна стаття активів	Дохідна активи	
Основна стаття пасивів	Залучений капітал	Власний капітал
Формування резервів під кредитні ризики	Так	Ні
Наявність Положення про кредитну політику	Обов'язкова	Не обов'язкова

Джерело: власна розробка

питома вага власного капіталу в його пасиві. Саме з цієї причини процентні ставки за кредитами, виданими ломбардами, є вищими порівняно з банківськими установами. Процес встановлення ставки за банківськими кредитами є значно складнішим, оскільки має бути врахований рівень облікової ставки НБУ, середня норма прибутку по банківській системі, вартість внутрішньої ресурсної бази тощо.

Банківські установи обслуговують ширше коло клієнтів, представлених юридичними і фізичними особами, тоді як ломбарди – переважно фізичних осіб. Якщо банківські установи видають кредити різної тривалості (довго-, середньо-, короткострокові), то ломбарди концентруються на видачі кредитів під заставу майна на короткий строк, без пролонгації; при несвоєчасній сплаті відсотків або непогашення позички, закладене майно реалізується. Саме тому ломбард не формує резервів під кредитні ризики, тоді як їх формування для банківської установи здійснюється відповідно до Положення про визначення банками Укра-

їни розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями [12]. Банківські установи мають складнішу систему кредитного контролю, оскільки вона має забезпечувати попередній, поточний і подальший моніторинг виконання позичальником умов договору, запроваджувати інноваційні методи управління кредитним портфелем, слідкувати за якістю кредитного обслуговування клієнтів банку.

Для зменшення кредитного ризику у відносинах між кредитодавцем та позичальником використовується застава. Її предметно-речовий стан для банківських установ не обмежується і може бути представлений майном, майновими правами, цінними паперами, гарантіями, поручництвом тощо. Заставою по кредитам ломбардів є майно, в основному, виробі з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, за виключенням нерухомості та транспортних засобів.

Обсяг кредитів, виданих ломбардами, є лакмусовим папірцем рівнів добробуту та замож-

ності, емоційного та ментального настрою населення, оскільки він зростає в умовах економічних і соціально-політичних потрясінь, коли населення несе свої прикраси в ломбард для обміну на гроші. Особливою формою застави у ломбардах є заклад, коли заставоутримувач має право користуватися предметом застави. Максимальний розмір кредиту ломбарду обмежується вартістю предмета закладу, а для банківської установи – величиною кредитних ризиків і вимогами дотримання обов'язкових економічних нормативів. Короткий термін позик і їх забезпеченість високоліквідним майном забезпечують нижчий рівень кредитного ризику у ломбардах порівняно з банківськими установами.

Для оцінки кредитоспроможності позичальника банківські установи використовують дискримінантні моделі, в ломбардах вони можуть загалом не використовуватися, у протилежному випадку вони є скоринговими. В основі останніх лежить оцінка рівня репутації позичальника. Їх класифікація в ломбардах дозволяє об'єктивніше визначити відсотки за користування кредитом, а також накладні витрати на реалізацію заставного майна.

На відміну від ломбардів, процес управління кредитною діяльністю банківських установ є значно складнішим порівняно з ломбардами. На відміну від останніх, банк має розробити адекватну кредитну політику; розробкою із урахуванням стандартів організації кредитного процесу. Положення про кредитну політику банку є елементом загальної банківської політики, в якому відображаються порядок застосування стратегічних і тактичних інструментів кредитного механізму банку.

Висновки:

1. Кредити банківських установ і ломбардів мають однаковий економічний зміст, представлений двосторонньою формою руху позикового капіталу на принципах платності і зворотності, в основі якого лежить довіра до позичальника, підтверджена додатковими джерелами забезпечення погашення кредиту.

2. Інституціональний статус банківської установи і ломбарду різняться. Вони відносяться до фінансових установ, але банк є фінансовим посередником, а ломбард – ні. Проведено порівняльну характеристику кредитів банків

і ломбардів, виявлено їх спільні і відмінні риси. До спільних ознак віднесено виконання функцій кредитодавця відповідно до укладених договорів, структура активів, представлена доходними статтями.

3. Виявлені відмінності зводяться до такого: банківські установи видають кредити за рахунок залучених депозитів, тому питома вага власного капіталу в пасиві їх балансу є низькою, а основна його частка припадає на кошти клієнтів. Процентні ставки за кредитами, виданими ломбардами, є вищими порівняно з банківськими установами, а процес встановлення ставки за банківськими кредитами є значно складнішим. Банківські установи обслуговують ширше коло клієнтів, представлених юридичними і фізичними особами, тоді як ломбарди – переважно фізичних осіб. Якщо банківські установи видають кредити різної тривалості (довго-, середньо-, короткострокові), то ломбарди концентруються на видачі кредитів під заставу майна на короткий строк. Ломбард, на відміну від банківської установи, не формує резервів під кредитні ризики, оскільки при несвоєчасній сплаті відсотків або непогашення позички, закладене майно реалізується. Банки, на відміну від ломбардів, мають вищий рівень кредитного ризику і складнішу систему кредитного контролю. Предметно-речовий стан застави для банківських установ не обмежується, заставою по кредитах ломбардів є, в основному, вироби з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння. Максимальний розмір кредиту ломбарду обмежується вартістю предмета закладу, а для банківської установи – величиною кредитних ризиків і вимогами дотримання обов'язкових економічних нормативів.

4. Для удосконалення кредитної діяльності банківським установам рекомендується найповніше закладати в Положення про кредитну політику стандарти кредитної діяльності, опис процесів кредитування, тактичних і стратегічних кредитних механізмів. Ломбардам рекомендується впроваджувати скорингові методи оцінки кредитоспроможності позичальника.

Метою подальших досліджень є удосконалення організації і методики обліку, аналізу і внутрішнього контролю руху товарів і готової продукції в ресторанному господарстві.

Список використаних джерел:

1. Івіна І.В. Сутність кредитного процесу комерційного банку. *Соціально-гуманітарний вісник*. 2019. Вип. 29–30. С. 85–88.
2. Герасимович А.М., Герасимович І.А., Морозова-Герасимович Н.А. Аналіз кредитної діяльності ломбардів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2013. Вип. 2. С. 36–53.

3. Калівошко О.М. Характеристика видів застави за кредитами ломбардів як одного з інститутів інфраструктури фінансово-кредитного ринку. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2019. Вип. 36. С. 155–161.
4. Бондаренко Н.М., Сітенко В.О. Удосконалення обліку кредитних операцій у ломбардах. *Облік і фінанси*. 2020. № 2. С. 5–11.
5. Зверук Л.А., Лисенко Т.С. Управління кредитною діяльністю банківських установ: сутність, практика, напрями вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 1. С. 349–357.
6. Чопко Г. Застосування договору фінансового кредиту при наданні послуг населенню ломбардами України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 354–359.
7. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text>.
8. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
9. Про затвердження Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами: Розпорядження Держфінпослуг від 26.04.2005 № 3981. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05/ed20130118/find?text=%CB%EE%EC%E1%E0%F0%E4>.
10. Про затвердження Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг: Постанова Національного банку України від 24.12.2021 № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0153500-21/ed20211224#n107>.
11. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text>.
12. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Національного банку України від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text>.

References:

1. Ivina I. (2019) V. Sutnist kredytnoho protsesu komertsiinoho banku [The essence of the credit process of a commercial bank]. *Sotsialno-humanitarnyi visnyk*, vol. 29–30, pp. 85–88. (in Ukrainian)
2. Herasymovych A.M., Herasymovych I.A., Morozova-Herasymovych N.A. (2013) Analiz kredytnoi diialnosti lombardiv [Analysis of credit activities of pawnshops]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2, pp. 36–53. (in Ukrainian)
3. Kalivoshko O.M. (2019) Kharakterystyka vydiv zastavy za kredytamy lombardiv yak odnogo z instytutiv infrastruktury finansovo-kredytnoho rynku [Characterization of types of collateral for loans of pawnshops as one of the institutions of the infrastructure of the financial and credit market]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnogo humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment*, vol. 36, pp. 155–161. (in Ukrainian)
4. Bondarenko N.M., Sitenko V.O. (2020) Udoskonalennia obliku kredytnykh operatsii u lombardakh [Improvement of accounting of credit transactions in pawnshops]. *Oblik i finansy*, vol. 2, pp. 5–11. (in Ukrainian)
5. Zveruk L.A., Lysenko T.S. (2019) Upravlinnia kredytnoi diialnistiu bankivskykh ustanov: sutnist, praktyka, napriamy vdoskonalennia [Management of credit activities of banking institutions: essence, practice, directions for improvement]. *Biznes Inform*, no. 1, pp. 349–357. (in Ukrainian)
6. Chopko H. (2017) Zastosuvannia dohovoru finansovoho kredytu pry nadanni posluh naselenniu lombardamy Ukrainy [Application of a financial loan agreement in the provision of services to the population by pawnshops of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnogo universytetu "Lvivska politekhnikha". Seriya : Yurydychni nauky*, no. 861, pp. 354–359. (in Ukrainian)
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2001) Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання rynkiv finansovykh posluh [About financial services and state regulation of financial services markets]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (accessed 18.06.2021). (in Ukrainian)
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2000) Pro banky i bankivsku diialnist [About banks and banking activity]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (accessed 21.06.2021). (in Ukrainian)
9. State Commission for Regulation of Financial Services Markets of Ukraine (2005) Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok nadannia finansovykh posluh lombardamy [On the approval of the Regulation on the procedure for providing financial services by pawn shops]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05/ed20130118/find?text=%CB%EE%EC%E1%E0%F0%E4> (accessed 20.06.2021). (in Ukrainian)
10. National Bank of Ukraine (2021) Pro zatverdzhennia Polozhennia pro litsenzuvannia ta reiestratsiiu nadavachiv finansovykh posluh ta umovy provadzhennia nymy diialnosti z nadannia finansovykh

- posluh [On the approval of the Regulation on licensing and registration of financial service providers and the conditions for their activities in the provision of financial services]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0153500-21/ed20211224#n107> (accessed 12.06.2021). (in Ukrainian)
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2003) Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text> (accessed 13.06.2021). (in Ukrainian)
 12. National Bank of Ukraine (2016) Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy [On the approval of the Regulation on the determination by banks of Ukraine of the amount of credit risk for active banking operations]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (accessed 14.06.2021). (in Ukrainian)